

TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI

Ali KARACA¹
Adnan GÜLTEK²
Ahmet Savaş İNTİŞAH³
Bekir ENGÜRÜLÜ⁴
Ahmet KARLIOĞLU⁵

ÖZET

Tarımsal teknolojide meydana gelen gelişmeler, doğal risklerin etkilerini azaltmadığı gibi, yasalarla yapılan yardımlardan faydalanan üretici sayısı dikkate alındığında, bunlarında yetersiz kaldığı gözlenmiştir. Sonuçta, bu yardımlar ve ertelenen çiftçi borçları her yıl devlete büyük ölçüde bütçe yükü getirmiştir. Riskler transfer edilemediği için, devlet ve çiftçiler büyük ekonomik kayıplara uğramışlardır.

Kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın gibi doğal afetler, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar nedeniyle, dünyada derin acıların yaşandığı bilinmektedir. Gelişmiş ülkeler, tarımdaki riskleri, devletin ve üreticilerin üzerinden alacak şekilde, **risk transfer sistemlerini** kurmuşlardır. Tarım Sigortası olarak tanımlanan, bu **risk transfer sistemleri** içinde; bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanlarının, sürdürülebilir güvence altına alınması hedeflenmektedir.

Ülkemizde tarım sigortaları uygulamaları; genel sigortacılık kanunu çerçevesinde, bitkisel ürünlerin dolu riskine karşı sigortalanması ile 1957 yılında başlamış, fakat sistem, sektörün özelliği dolayısıyla, bağımsız bir yasal zemin oluşturulamadığından istenen başarıya ulaşılamamıştır.

Cumhuriyet tarihimizde **devrim** olarak nitelendirebileceğimiz, **5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu**, TBMM’de kabul edilerek, 21 Haziran 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Uygulama ile Devlet tarım sigortası yaptıran çiftçilere prim desteği vermeye başlamıştır.

Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) Sistemi verileri değerlendirilerek, sistemle ilgili tüm paydaşların gelişmelerle ilgili bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Risk, Çiftçi, Üretim, Sigorta, Sürdürülebilirlik

¹ Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürü

² Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdür Yardımcısı

³ Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü – Risk Yönetimi ve Projeler Daire Başkanı

⁴ Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü – Risk Yönetimi ve Projeler Daire Başkanlığı

⁵ Risk Yönetimi Şube Müdürü V. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı-Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü –

⁵ Risk Yönetimi ve Projeler Daire Başkanlığı – Risk Yönetimi Şube Müdürlüğü – Ziraat Mühendisi

I. TARIM SEKTÖRÜNÜN EKONOMİDEKİ ÖNEMİ

Türkiye’de tarım sektörü, nüfusun gıda maddeleri gereksinimini karşılaması, tarıma dayalı sanayinin hammadde kaynağını oluşturması, belli bir kesime istihdam olanağı sağlaması, dışa bağımlılığın önlenmesi ve ödemeler dengesi üzerinde önemli etkilerinin olması gibi nedenlerle, ekonomide stratejik rol ve işlevini korumayı sürdürmektedir.

Ülkemizin, tarımsal üretim değeri 57,6 Milyar dolardır. Tarımın toplam istihdam içindeki payı % 24, Milli Gelirdeki payı % 7,8 ve ihracattaki payı ise % 8,7 dir. Bu verilere bakıldığında da tarımın, ülkemiz ekonomisinde göz ardı edilemeyecek kadar, stratejik bir öneme sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tarım politikalarının amacı; tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun bir şekilde geliştirilmesi, doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi, verimliliğin artırılması, gıda güvencesi ve gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, üretici örgütlerinin geliştirilmesi, tarımsal piyasaların güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sağlanması suretiyle tarım sektöründeki çalışanların, dolayısı ile ülke insanının refah düzeyini yükseltmektir.

Tarım alanları bakımından ülkemiz; dünyada 24 üncü, AB’de ise 1 inci; buğday üretiminde dünyada 8 inci, AB’de 1 inci; pamuk üretiminde dünyada 6 ıncı, AB’de 1 inci; toplam sebze üretiminde dünyada 2 inci, AB’de 1 inci sırada yer almaktadır.

Hayvan varlığı açısından bakıldığında; sığır sayısında dünyada 25 inci, AB’de 3 üncü; koyun sayısı dünyada 9 uncu, AB’de 2 inci; keçi sayısında dünyada 20 inci, AB’de 1 inci; kovan sayısında dünyada 4 üncü, AB’de 1 inci; Manda sayısında ise dünyada 19 uncu, AB’de 2 inci sırada yer almaktadır.

Ülkemiz sahip olduğu tarım alanı yaklaşık 26 milyon hektardır. Tarımsal işletme sayısı (bitkisel ve hayvansal), 2001 yılı verilerine göre 3.077 bin’dir. Ortalama işletme büyüklüğü 6 hektardır.

Nüfusun temel ihtiyaç maddelerini üreten tarım sektörü; doğal, ekonomik, sosyal ve kişisel risklerden en çok etkilenen sektördür. Tarımın makro ekonomik açıdan desteklenmesi ve uzun vadeli istikrarlı politikalarla yönlendirilmesi gerekmektedir.

Tarımsal üretimde verimliliği ve kaliteyi artırabilmek için ne kadar yoğun ve en son teknoloji kullanırsak kullanalım göz önünde bulundurmanız gereken bir diğer önemli konu, meteorolojik riskler ve belirsizliklerdir. Çünkü bitkisel ve hayvansal ürün üretim sahalarımız meteorolojik olayların etkisi altındadır.

Bitki ve hayvanların yaşamlarını etkileyen risk ve belirsizlikler, önemli ölçüde hasarlara sebebiyet verebilmekte, bu hasarlar bazen büyük boyutlara ulaşabilmektedir. Bu durum, üretimin sürdürülebilirliğini engellemektedir.

Üretimde meydana gelebilecek miktar kayıpları ve kalitenin düşmesi, gerek ülke ekonomisinde gerekse üretici gelirinde istikrarsızlığa sebep olmaktadır.

Tarımsal üretimdeki üreticilerin gelirlerinde istikrarın sağlanması, ülkelerin en temel tarım politikasıdır. Üretici gelirlerinde meydana gelebilecek özellikle ani düşüşler, ülkelerin makro ekonomik dengelerini de etkileyecek düzeyde olmaktadır. Tarımsal üretimde devamlılığı sağlamak amacıyla yasal, teknik ve ekonomik açıdan bir takım tedbirlerin alınması zorunluluk arz etmektedir.

Gelişmiş ülkeler, yürüttükleri tarımda korumacılık politikalarını, tarımda risk yönetim programları ile uygulamaya koyarak; tarım sektörünü, sayılan riskler karşısında sürekli ve çok yönlü desteklemektedir. Bu çerçevede, tarımsal üretimdeki risklere karşılık; idari, teknik ve ekonomik tedbirlerin alınmasıyla birlikte, modern risk yönetimi olarak tarım sigortalarını kabul etmişlerdir.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de tarımsal üretimin devamlılığını sağlamak amacıyla yasal, teknik ve ekonomik birçok tedbir alınmış ve alınmaktadır. Bu çerçevede, tarım sektörünün karşılaştığı risklerin etkisini azaltmak amacıyla, iki temel yasa çıkarılmış ve sektör desteklenmiştir.

Bu yasalar;

Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkındaki Kanun, (8.7.1948 tarih ve 5254 Sayılı Kanun) 2001 yılında yürürlükten kaldırılmıştır.

Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun, (20.6.1977 tarih ve 2090 Sayılı kanun)

Bu yasalar ile; yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, fırtına, taşkın, sel, don, dolu, kuraklık, haşere ve hastalık gibi risklere teminat verilmiş ve bunlardan etkilenen çiftçilere, çeşitli şekillerde kamu yardımı yapılmış ve yapılmaktadır.

Tarımsal teknolojiye meydana gelen gelişmeler, doğal risklerin etkilerini azaltmadığı gibi, yasalarla yapılan yardımlardan faydalanan üretici sayısı dikkate alındığında, bunlarında yetersiz kaldığı gözlenmiştir. Sonuçta, bu yardımlar ve ertelenen çiftçi borçları her yıl devlete büyük ölçüde bütçe yükü getirmiştir. Riskler transfer edilemediği için, devlet ve çiftçiler büyük ekonomik kayıplara uğramışlardır.

Kuraklık, dolu, don, sel, taban suyu baskını, fırtına, hortum, deprem, heyelan, yangın gibi doğal afetler, kaza ve zararlılar ile hayvan hastalıklarının neden olacağı zararlar nedeniyle, dünyada derin acıların yaşandığı bilinmektedir. Gelişmiş ülkeler, tarımdaki riskleri, devletin ve üreticilerin üzerinden alacak şekilde, **risk transfer sistemlerini** kurmuşlardır. Tarım Sigortası olarak tanımlanan, bu **risk transfer sistemleri** içinde; bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanlarının, sürdürülebilir güvence altına alınması hedeflenmektedir.

Ülkemizde tarım sigortaları uygulamaları; genel sigortacılık kanunu çerçevesinde, bitkisel ürünlerin dolu riskine karşı sigortalanması ile 1957 yılında başlamış, fakat sistem, sektörün özelliği dolayısıyla, bağımsız bir yasal zemin oluşturulamadığından istenen başarıya ulaşılamamıştır.

Cumhuriyet tarihimizde **devrim** olarak nitelendirebileceğimiz, **5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu**, TBMM'de kabul edilerek, 21 Haziran 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Uygulama ile Devlet tarım sigortası yaptıran çiftçilere prim desteği vermeye başlamıştır.

Kanun ile “Tarımda Risk Yönetimi” yeni bir boyut ve ivme kazanmış olup, üreticilerin, kanunda belirtilen riskler nedeniyle uğrayacağı zararların tazmin edilmesini temin etmek, prim desteği sağlamak üzere, tarım sigortaları uygulamasına yönelik esaslar belirlenmiştir.

Kanun çerçevesinde kısa adıyla **TARSİM** olarak adlandırılan **Tarım Sigortaları Havuz** sisteminin altyapısını oluşturması için, yönetmelikler (“**Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik**” ve “**Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği**”) genel şartlar, teknik şartlar ile tarife ve talimatlar hazırlanarak Hazine Müsteşarlığının onayıyla yürürlüğe girmiştir. Devlet Destekli tarım sigortası poliçesi, 01 Haziran 2006 tarihinden itibaren kesilmeye başlanmıştır.

Tarım Sigortaları ile, daha önce sigorta edilemeyen sel, kuraklık ve don gibi geniş alanlarda ve büyük hasarlara neden olan ve doğal felaket (katastrofik risk) özelliği taşıyan risklerin sigortalanmasını sağlayarak, **hem riskleri yönetilebilir kılmak hem de devletin bu risklerin neden olduğu zararları karşılamadaki yükünü azaltmaktır.**

Tarımsal üretimin çok yüksek risk içermesi ve dolayısıyla çok yüksek prim ödemesi gerektirmesi nedeniyle sigorta kapsamına alınamayan doğal risklerin devlet desteği ile;

- Kâr amacı olmayan,
- Teknik esaslara dayalı,
- Sigorta prensipleri çerçevesinde,
- Şeffaf, güvenilir ve sürdürülebilir

çağdaş bir sistem ile sigorta kapsamına alınmasını sağlayarak, üreticilerin uzun vadeli gelir istikrarına kavuşturulması amaçlanmıştır.

III. TARIM SİGORTALARI HAVUZU (TARSİM) MODELİ

Üreticilerin riskler karşısında mağduriyetlerinin giderilmesi ve risklere karşı çözüm üretilebilmesi için, ülkemize uygun tarım sigortaları sisteminin kurulması yönünde, havuz modeli örnek alınmıştır. Modern bir risk yönetim şekli olan Tarım Sigortaları Havuzu ile sistem güvence altına alınmış, yaşanan risklere maruz kalan üreticilerin ürünleri teminat altına alınarak, üretimin sürdürülebilir olmasının sağlanması hedef alınmıştır.

3.1. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) Sisteminin Temel Özellikleri;

- 1- Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)
- 2- Devletin Prim ve Hasar Desteği
- 3- Gönüllülük Esası
- 4- İşletici Şirket
- 5- Tüm İlgili Tarafların İşbirliği
- 6- Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)
- 7- Denetim

gibi unsurlar sistemin temel özelliklerini oluşturmaktadır.

3.1.1. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)

Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, hasarların tespit edilmesi, tazminat ödemelerinin yapılması ve hizmetlerin yürütülebilmesi amacıyla **Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) kurulmuştur.** Havuz Yönetim Kurulu; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığından ikişer, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Havuzun İşletici Şirket 'den birer üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşturulmuştur. Sistem, tüm **ilgili tarafların işbirliği** ile yürütülmekte, kamu ile özel sektörün uyumlu ve organize çalışmasının başarılı bir örneği sergilenmektedir. Sistemle alakalı kararlar yönetim kurulu tarafından alınmaktadır.

Tarım Sigortaları Havuzunun Yararları

- Bütünsellik: Poliçe düzenleme, prim tahsilatı, hasar tespitleri, tazminat ödemeleri ve diğer tüm sigorta işlemleri tüm ilgili tarafların görüşleri çerçevesinde alınan ortak kararlar ile tek bir organizasyon altında sistemin bir bütünsellik içinde işlemesi sağlanmaktadır.
- Standardizasyon: Teminat çeşitleri, genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar, hasar tespitleri, tazminat ödemeleri ve tüm diğer sigorta işlemlerinde tüm çiftçiler ve poliçe düzenleyecek tüm sigorta şirketleri için standart bir uygulama sağlanarak sistemin bir bütün olarak güvenilir olması temel esas alınmıştır.
- Verimlilik ve Ölçek Ekonomisi: Yeni sistemin merkezi bir organizasyon ile ve büyük sayılarla çalışması sonucu teknik ve mali kaynaklar daha verimli kullanılacaktır. Ayrıca, sağlanan yeni teminat çeşitleri ve devlet desteği sayesinde poliçe sayısının artması ile; risklerin ürünler ve coğrafi bölgeler arasında daha dengeli bir dağılımı sağlanacak ve böylece üreticilerin daha düşük prim fiyatları ile sigorta yaptırması mümkün olabilecektir. Sonuç olarak, tarım sigortalarının hızlı ve sağlıklı bir şekilde gelişmesi sağlanacaktır.
- Yüksek Güvence: Yeni sistem, tarımsal üretimde karşılaşılan don, fırtına gibi geniş coğrafi alanlarda büyük hasarlara neden olan fakat bugüne kadar sigortalanamayan risklerin sigorta kapsamına alınmasına imkân tanıdığından çiftçilerin ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılayacak yüksek güvence sağlanmaktadır. Bu amaçla teminat kapsamında olmayan diğer risklerin teminat kapsamına alınabilmesi için teknik çalışmalar devam etmektedir.
- Sürdürülebilirlik: Yeni sistem, tamamen sigorta prensiplerine ve teknik esaslara göre çalıştığından, bir sigorta sisteminin en önemli unsuru olan devamlılık ve sürdürülebilirlik özelliğine sahiptir.

3.1.2. Devletin Prim ve Hasar Desteği

Prim Desteği

- Üreticiler tarafından ödenmesi gereken sigorta priminin bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır.
- Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Tarım ve Köyişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.
- Amaç, üreticileri sigorta yaptırmaya teşvik etmektir.

Hasar Fazlası Desteği

- Sigorta şirketleri tarafından düzenlenen poliçelerle güvence altına alınan riskin tamamı Tarım Sigortaları Havuzu'na devredilir.
- Tarım Sigortaları Havuzu, üstlendiği bu risklerle ilgili olarak koruma satın almak üzere ulusal ve uluslararası şirketlerle reasürans anlaşmaları yapmak için gerekli çalışmaları yapar.
- Tarım Sigortaları Havuzu tarafından akdedilen sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan; ancak, reasürans ve retroesyon yoluyla transferi yapılamayan risklerin her bir yıl itibarıyla hasar prim oranına göre hasar fazlası desteği, Bakanlar Kurulu Kararı ile taahhüt altına alınmaktadır.
- Uzun vadede hedef, Tarım Sigortaları Havuzunda toplanan primlerin meydana gelecek hasarları karşılamaya yeterli olmasıdır. Ancak beklenenden fazla hasar olduğu takdirde bu kısım yukarıda belirtilen çerçevede Devlet tarafından Tarım Sigortaları Havuzu'na aktararak karşılanır. Bu karar ile de sistemin sürdürülebilirliğinin sağlanması için devlet desteğinin verilmesi açısından çok önemli bir kazanım sağlanmıştır.

3.1.3.Gönüllülük Esası

Havuz sistemini düzenleyen genel şartlar, tarife-talimatlar ile teknik şartlar mevcuttur. Üreticiler, bu düzenleyici unsurlarda; bitkisel ürünlerde bir bitkinin hangi fenolojik evreden itibaren sigortalanabileceği, sigortaya kabul ve son kabul tarihleri gibi hususlar belirlenmiştir. Devlet destekli Tarım Sigortaları uygulamaları kapsamında sigorta yaptırmak isteyen üreticiler, tarım sigortası branşında ruhsatı bulunan işletici şirket ortağı sigorta şirketleri veya acenteleri aracılığı ile uygulamadan faydalanabilmektedirler.

Üreticilerimizin mağdur olmamaları açısından bilinmesi gereken önemli bir konuda, kanun çerçevesinde Bakanlar Kurulu Karar ile teminat kapsamına alınan riskler için tarım sigortası yaptırmayan üreticilerimizin, bu riskler dolayısı ile hasar görmesi durumun da, halen yürürlükte olan 2090 sayılı **Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanundan** yararlanamamalarıdır. Üreticilerimizin mutlaka, ürünlerini sigorta ettirmeleri menfaatlerine olacaktır.

Sadece, sigorta yaptıran çiftçilere prim desteği yapan ve **teminat kapsamındaki bir risk nedeniyle hasar olması halinde sigorta prensipleri çerçevesinde tazminat ödemesi yapılan bir sistemdir.**

Bu sistem, kendi prensiplerine göre çalışan bir sigorta sistemi olup, Devletin hasarlarda çiftçiye yapacağı bir yardım sistemi değildir.

3.1.4. İşletici Şirket

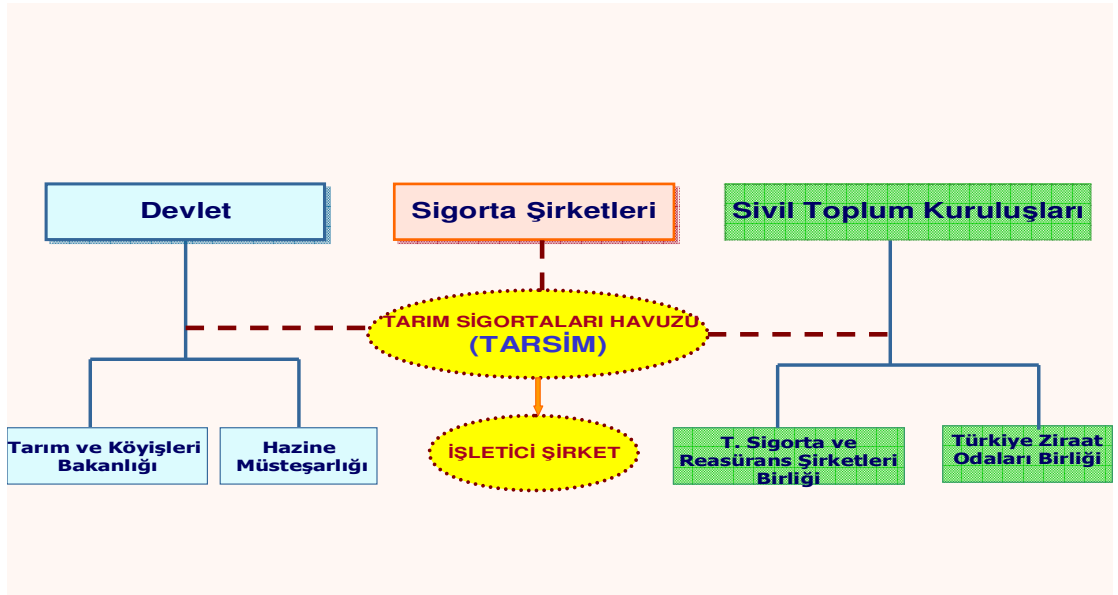
Tarım sigortaları branşında ruhsatı bulunan, Tarım Sigortaları Havuz Yönetim Kurulu ile sözleşme imzalayarak sisteme dahil olan, sigorta şirketlerinin (23 adet) eş sermaye ile kurdukları bir anonim şirkettir. İşletici şirket, Tarım Sigortaları Havuzunun iş ve işlemleri ile sekretaryasını, Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde yürütmekle görevlidir.

Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. **(İŞLETİCİ ŞİRKET)**

3.1.5. Tüm İlgili Tarafların İşbirliği

Sistem, tüm ilgili tarafların işbirliği ile yürütülmekte, kamu ile özel sektörün uyumlu ve organize çalışmasının başarılı bir örneği sergilenmektedir. Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulunun 2006 yılından itibaren günümüze kadar yapmış olduğu 85 adet toplantıda alınan 96 kararın tamamının oy birliği ile alınmış olması ilgili tarafların işbirliğinin ve uyumunun en güzel örneğini teşkil etmektedir.

3.1.6. Çiftçi Kayıt Sistemi

Çiftçi Kayıt Sistemi ve bu sisteme entegrasyonu yapılmış diğer kayıt sistemlerine (Örtü altı, soy kütüğü, ön soy kütüğü ve su ürünleri kayıt sistemi vb.) kayıtlı tüm üreticiler uygulama kapsamında bulunmaktadır. Sadece çiftçi kayıt sistemine kayıtlı üreticilere devletin prim desteği sağlanır.

Üreticiler bu kapsamda;

- 1- Bitkisel Ürün Sigortaları,
- 2- Hayvan Hayat Sigortaları,
- 3- Kümes Hayvanları Hayat Sigortası,
- 4- Sera Sigortaları,
- 5- Su Ürünleri Sigortalarını yaptırabilmektedirler.

Üreticilerin, tarım sigortasındaki prim desteğinden yararlanabilmesi için Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıt yaptırması ve bu kaydını her sene güncellemesi gerekmektedir.

3.1.7. Denetim

Tarım Sigortaları Havuzu ve işletici şirketin, sigortacılık uygulamaları yönüyle denetimi Hazine Müsteşarlığınca, diğer tüm işlemlerinin denetimi ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılması kanun hükmüne bağlanmıştır. Denetim mekanizmasının varlığı, şeffaflığın sağlanması açısından sisteme olan güveni artıracaktır. Bu da üreticilerimiz arasında tarım sigortalarının yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

IV. TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI

4.1. Tarım Sigortaları 2006 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları

Tarım Sigortaları sisteminin, sürdürülebilir ve sağlıklı bir şekilde büyümesi ilkesinden sapmamak şartıyla 2006 yılı uygulamalarına yönelik olarak yürürlüğe giren "Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, Bölgeler ve Prim Desteği Oranlarına İlişkin 2006/10105 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı" 28 Şubat 2006 tarih ve 26094 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Karar ile;

- 2006 yılında % 50 prim desteği verilmesi;
- Bitkisel ürünler ve seralarda dolu riski ana teminatına ek olarak paket halinde yangın, heyelan, fırtına ve hortum teminatlarının,
- Bitkisel ürünler için don sigortası uygulaması, ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre az gelişmişlik düzeyine bulunan ekli listedeki 90 ilçede pilot uygulama olarak başlatılmıştır. Bu ilçelerde, 1. maddede yer alan teminatlara ilave olarak don sigortası teminatı,
- Önsoy ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırlarında ölüm riski teminatı,
- Bio-güvenlik ve hijyen tedbirlerini almış kümes hayvanlarında ölüm riski teminatı,

ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar çerçevesinde Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat kapsamına alınmıştır.

19 Ekim 2006 Tarih ve 26324 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2006/11070 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Tarım Sigortaları Havuzuna Devlet Tarafından Taahhüt Edilecek Hasar Fazlası Desteğine İlişkin Karar" hasar fazlası desteği verilmiştir. Bu Karar ile;

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu'nun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine istinaden Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Risk Paylaşımı ve Reasürans Planına göre; Tarım Sigortaları Havuzu tarafından 1/6/2006 - 31/12/2006 tarihleri arasında

akdedilen sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan ve reasürans ve retrosesyon yoluyla transferi yapılamayan risklerin; hasar prim oranı % 70 ile % 140 arasında kalan kısmı için % 50 oranında, % 140 oranını aşan kısmı için ise tamamı itibarıyla hasar fazlası desteği taahhüt edilmiştir.

Bu Karar çerçevesinde hasar fazlası desteği ortaya çıkması halinde, söz konusu tutarın, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinden Tarım Sigortaları Havuzuna aktarılması taahhüt edilmiştir.

Bu Kararların uygulanması sonucunda:

Sigorta Konusu	2006			
	Poliçe (Adet)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Desteği %50 (TL)	Ödenen Hasar (TL)
Bitkisel (Dolu)	10.456	1.704.460	852.211	804.313
Hayvan Hayat	746	1.467.098	733.549	90.625
Sera	1.118	1.136.165	568.081	0
Kümes	10	143.130	71.565	0
TOPLAM	12.330	4.450.853	2.225.406	894.938
Toplam Sigorta Bedeli	211,3 Milyon TL			

2006 yılı sonucunda toplam 12.330 adet sigorta poliçesi kesilmiş, 211,3 Milyon TL tarımsal varlık teminat altına alınmıştır. Bu poliçeler karşılığında 4.450.853 TL prim üretimi gerçekleştirilerek 2.225.406 TL Devlet Desteği Ödemesi verilmiştir. Oluşan hasarlar sonucunda da 894.938 TL'lik hasar tazminatı ödemesi gerçekleştirilmiştir.

4.2. Tarım Sigortaları 2007 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları

2007 yılı uygulamalarına yönelik olarak yürürlüğe giren "Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, Bölgeler ve Prim Desteği Oranlarına İlişkin 2006/11425 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı" 05.01.2007 tarih ve 26394 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Karar ile;

- 2007 yılında % 50 prim desteği verilmesi;
- Bitkisel ürünler ve seralarda dolu riski ana teminatına ek olarak paket halinde yangın, heyelan, fırtına ve hortum teminatlarının ve ayrıca, açık alanda yetiştirilen meyveler için yukarıda belirtilen teminatlara ilave olarak isteğe bağlı don riski teminatı,
- Önsoy ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırlarında ölüm riski teminatı,
- Bio-güvenlik ve hijyen tedbirlerini almış kümes hayvanlarında ölüm riski teminatı,
- Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine ölüm riski teminatı,

ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar çerçevesinde Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat kapsamına alınmıştır.

Uygulamanın genişletilmesi amacıyla 2006 yılı risklerine ilave olarak, 2007 yılında teminat kapsamına alınan riskler;

1- Açık alanda yetiştirilen meyveler için isteğe bağlı don riski teminatı,

Ülke genelinde açık alanda yetiştirilen meyvelerde, dolu ana sigortası teminatı ile birlikte paket halinde ve % 50 müşterek sigorta uygulaması şeklinde verilmeye başlanılmıştır. Don sigortasında

müşterek sigorta uygulaması ile hasar durumunda, hasarın yarısı Havuz tarafından tazmin edilecektir.

2- Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine ölüm riski teminatları;

ÇKS' ye entegre edilmiş Su Ürünleri kayıt sistemine kayıtlı üreticiler; Genel Şartlar ve Teknik şartlara göre ölüm riskleri teminatı alabileceklerdir.

3- Hayvan hayat sigortasının kapsamı genişletilerek, süt sığırlarında yavru atma ve yavru ölümü teminatı ile Antrax (Şarbon) ve Kuduz hastalığı teminat kapsamına alınmıştır. Ayrıca, hayvan hayat sigortası kapsamında süt sığırlarının sigortalanmasında muafiyetli ve muafiyetsiz olarak iki ayrı şekilde sigorta yapılmaya başlanılmıştır.

"Tarım Sigortaları Havuzuna Devlet Tarafından Taahhüt Edilecek Hasar Fazlası Desteğine İlişkin 2007/11913 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı" 05.04.2007 tarih ve 26484 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Karar ile;

Tarım Sigortaları Havuzu tarafından 1/1/2007 – 31/12/2009 tarihleri arasında akdedilen sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan, ancak reasürans ve retroesyon yoluyla transferi yapılamayan risklerin her bir yıl itibarıyla hasar prim oranı;

- %90 ile %150 arasında kalan kısmı için %20 oranında,
- %150'yi aşan kısmı içinse %30 oranında,
- Münhasıran don riski ile ilgili olarak %170'i aşan kısmı için tamamı itibarıyla,

hasar fazlası desteği taahhüt edilmiştir.

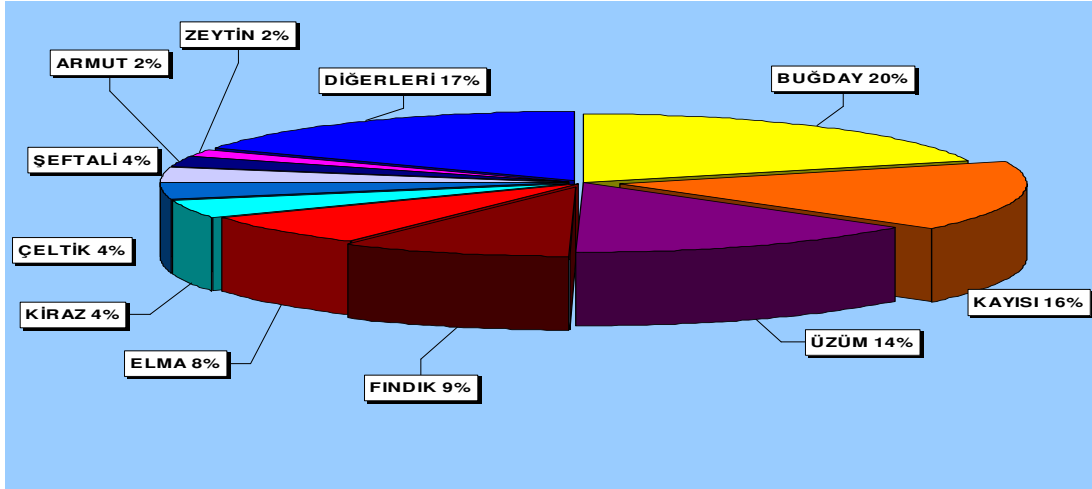
Hasar fazlası desteği ortaya çıkması halinde, söz konusu tutar, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinden Tarım Sigortaları Havuzuna aktarılacaktır.

Bu uygulamalar sonucunda 2007 yılında;

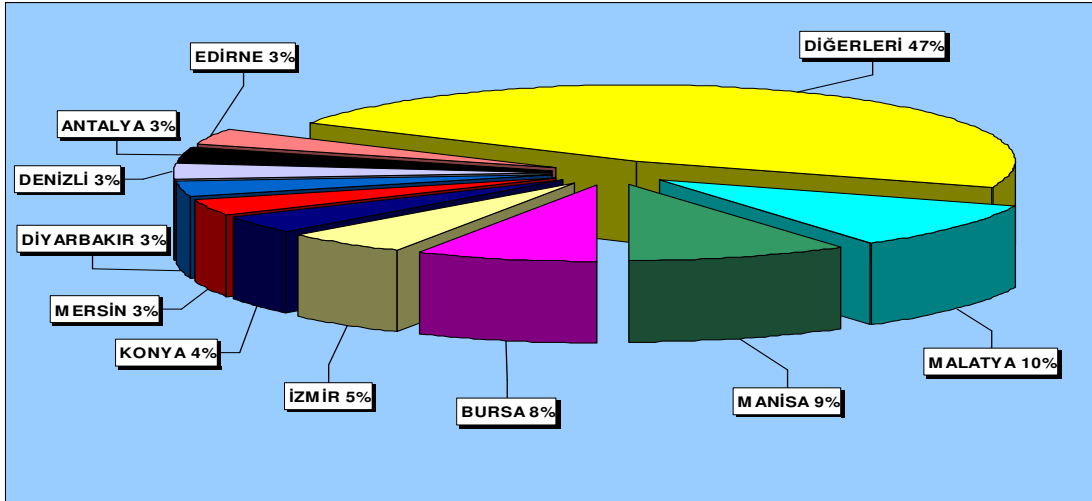
- 218.938 poliçe düzenlendi,
- 80 il, 668 ilçe, 9.055 köy Devlet Destekli Tarım Sigortası ile tanıştı
- 3.500.000 dekar alanda 1.5 milyar TL tarımsal varlık sigortalandı
- 1.500 sera, 32 tavuk, 5 balık, 10.000 büyükbaş hayvan çiftliği sigorta teminatına kavuştu
- 56.000 süt ineğine hayvan hayat sigortası yapıldı
- 44.000 hasar ihbarı alındı
- 45.000.000 TL tazminat hesaplandı
- 43.905.528 TL hasar tazminat ödemesi yapıldı

Sigorta Konusu	2007			
	Poliçe (Adet)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Desteği %50 (TL)	Ödenen Hasar (TL)
Bitkisel (Dolu)	160.528	20.341.340	10.170.344	41.051.817
Bitkisel (Don)	46.800	26.433.774	13.216.837	
Hayvan Hayat	10.113	14.197.313	7.094.153	2.343.159
Sera	1.456	1.990.538	995.266	509.947
Kümes	35	342.224	171.112	80
Su Ürünleri	6	798.243	399.122	525
TOPLAM	218.938	64.103.432	32.046.834	43.905.528
Toplam Sigorta Bedeli	1.472,50 Milyon TL			

2007 yılı sonuçlarına göre sigortalanma oranı en yüksek ilk 10 (on) ürün aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

2007 yılı sonuçlarına göre prim üretiminde ilk 10 (on) ilde aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

4.3. Tarım Sigortaları 2008 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları

Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, Bölgeler ve Prim Desteği Oranlarına İlişkin 2007/13110 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 30 Aralık 2007 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanması ile 2008 yılı için;

- % 50 prim desteği verilmesi,
- Bitkisel ürünler için dolu riski ana teminatı ile birlikte yangın, heyelan, fırtına, hortum ve **deprem** ek teminatlarının paket halinde ve ayrıca, Açık alanda yetiştirilen meyveler için isteğe bağlı don riski teminatı,
- Seralar için dolu riski ana teminatı ile birlikte yangın, heyelan, fırtına, hortum, **deprem ve taşıt çarpması** ek teminatlarının paket halinde,
- Önsoy ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırlarında ölüm riski teminatı,
- Bio-güvenlik ve hijyen tedbirlerini almış kümes hayvanlarında ölüm riski teminatı,

- Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine (Her türlü hastalık, zehirlenme kaza ve bazı doğal afetler) ölüm riski teminatı,

İlgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar çerçevesinde Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat kapsamına alınmıştır.

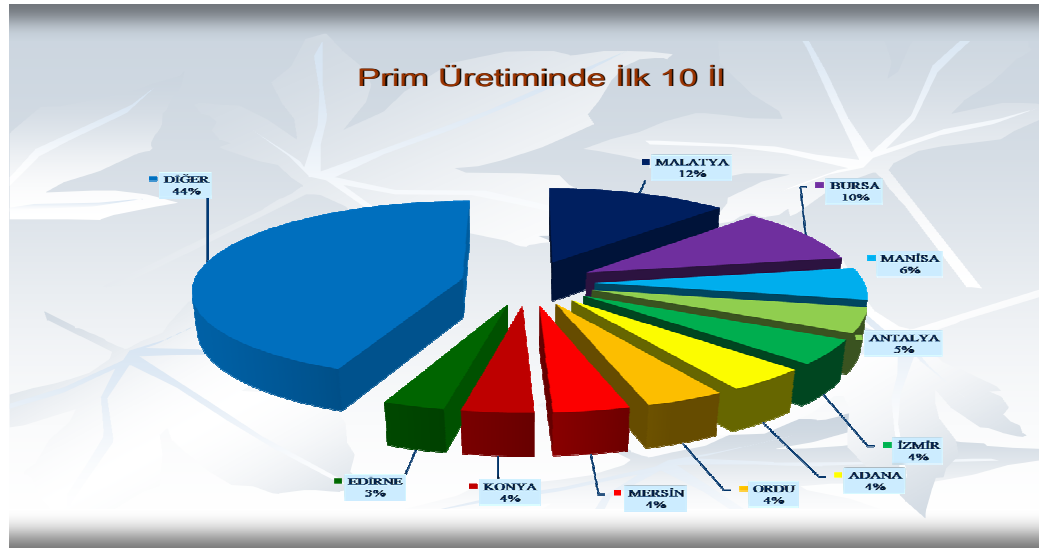
Ayrıca söz konusu Kararla; "Risk incelemesi gerektiren ve bu inceleme sonucunda Havuz tarafından sigortalanması uygun görülmeyen riskler sigorta edilmez. Bu şekilde Havuz tarafından sigorta edilmeyen riskler Havuz kapsamı dışında kabul edilir." hükmü getirilmiştir.

Sigorta Konusu	2008			
	Poliçe (Adet)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Desteği %50 (TL)	Ödenen Hasar (TL)
Bitkisel (Dolu)	188.589	32.007.337	16.003.236	28.567.061
Bitkisel (Don)	61.636	40.661.514	20.330.659	
Hayvan Hayat	8.099	20.089.686	10.044.838	14.386.643
Sera	2.489	3.758.149	1.879.075	1.114.018
Kümes	118	760.531	380.266	33.151
Su Ürünleri	13	1.166.332	583.166	0
TOPLAM	260.944	98.443.549	49.221.239	44.100.873
Toplam Sigorta Bedeli	2.224,97 Milyon TL			

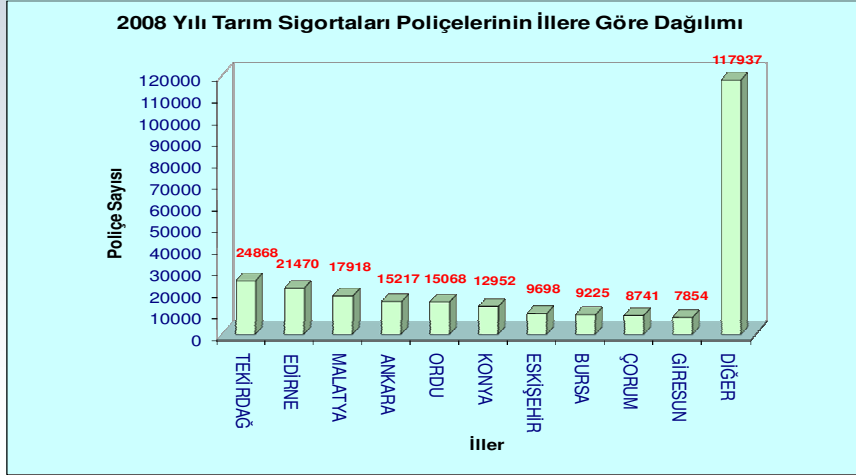
Bu uygulamalar sonucunda 2008 yılında;

- 260.944 poliçe düzenlendi,
- 4.435.189 dekar alanda 2,2 milyar TL tarımsal varlık sigortalandı
- 71.955 süt ineğine hayvan hayat sigortası yapıldı
- 47.000 hasar ihbarı alındı
- 44.100.873 TL hasar tazminat ödemesi yapıldı

2008 yılı sonuçlarına göre prim üretiminde ilk 10 (on) ilde aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

2008 yılı sonuçlarına göre poliçelerin illere göre dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

4.4. Tarım Sigortaları 2009 Yılı Uygulamaları (01 Ocak 2009- 16 Ekim 2009) ve Sonuçları

Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, Bölgeler ve Prim Desteği Oranlarına İlişkin 2008/14479 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 31 Aralık 2008 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanması ile 2009 yılı için;

- % 50 prim desteği verilmesi,
- Bitkisel ürünler için dolu ana riski ile birlikte; yangın, heyelan, fırtına, hortum ve deprem ek riskleri paket halinde ve ayrıca,
Açık alanda yetiştirilen meyveler için yukarıda belirtilen risklere ilave olarak don riski,
- Seralar için dolu ana riski ile birlikte; yangın, heyelan, fırtına, hortum, deprem, taşıt çarpması ile **kar ve dolu ağırlığı** ek riskleri paket halinde,
- Önsoy ve soy kütüğüne kayıtlı süt sığırlarında ölüm riski,
- Kapalı sistemde üretim yapan bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde yetiştirilen kümes hayvanlarında ölüm riski,
- Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine (Her türlü hastalık, zehirlenme kaza ve bazı doğal afetler) ölüm riski,

ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar kapsamında; Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınmıştır.

Ayrıca söz konusu Kararla; "Risk incelemesi sonucunda, Havuz tarafından sigortalanması uygun görülmeyen ürün ve riskler sigorta edilmez. Havuz tarafından sigorta edilmeyen ürünler ve riskler ile; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlarla kapsam dışı bırakılmış haller ve kayıplar, 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun 17 nci maddesindeki uygulama yılında yer alan riskler arasında sayılmaz." hükmü getirilmiştir.

Sigorta Konusu	01 Ocak 2009 - 16 Ekim 2009			
	Poliçe (Adet)	Prim Üretimi (TL)	Devlet Desteği %50 (TL)	Ödenen Hasar (TL)
Bitkisel (Dolu)	254.087	45.765.449	22.880.860	
Bitkisel (Don)	29.773	36.554.172	18.276.709	33.433.630,99
Hayvan Hayat	14.361	26.786.867	13.393.397	16.532.348,33
Sera	1005	1.553.163,63	776.563	779.562,31
Kümes	65	386.500,88	193.250	16.873,65
Su Ürünleri	8	680.699,34	340.350	0,00
TOPLAM	299.299	111.726.851,94	55.861.129	50.762.415,28
Toplam Sigorta Bedeli	2.487,5		Milyon TL	

2009 (Ekim) yılı uygulamalarını, 2008 yılı (Ekim) aynı dönemi içerisinde değerlendirirsek;

Üretim Bilgileri	2008 (Ekim)	2009 (Ekim)	Artış (%)
Sigorta Bedeli (TL)	1.990.711.479	2.487.500.000	25
Toplam Prim (TL)	91.738.515	111.726.852	22
Poliçe Sayısı (Adet)	255.887	299.299	17
Sigortalı Süt Sığırtı (Adet)	58.168	92.210	59
Sigortalı Alan (Da)	4.499.842	5.608.080	25

Sigorta bedeli ve sigortalı alanda % 25, toplam prim üretiminde % 22, poliçe sayısında % 17 ve sigortalı süt sığırtında ise % 59'luk bir artış olduğu görülmektedir. Sigorta sektöründe genel olarak büyümenin az olduğu 2009 yılında, Devlet Destekli Tarım Sigortaları branşındaki büyüme, sistemin üreticiler tarafından benimsendiğini ve tanıtım arttıkça her geçen gün sisteme dahil olan üreticilerin arttığı görülmektedir.

V. TARIM SİGORTALARI HAVUZU EKSPERLİĞİ

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu kapsamında; Devlet Destekli Tarım Sigortaları hasar tespit organizasyonlarında Tarım Sigortaları Havuz Ekspertleri görev almaktadır. Bu ekspertler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının koordinasyonunda, işletici şirket ile işbirliği halinde ve Hazine Müsteşarlığı ve özel sektörün de katılımı ile yapılan bir dizi eğitimden geçmektedirler. Eğitim sonunda başarılı olanlara, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca eğitim belgesi verilerek, Hazine Müsteşarlığı (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği-Sigortacılık Müdürlüğü) nezdinde sicile kaydolmaları için isimleri bildirilmektedir. Sicile kayıt yaptıranlar Tarım Sigortaları Havuz Eksperti unvanı almaktadırlar.

Risk inceleme ve hasar tespiti yapacak Havuz Ekspertlerinin Eğitimi on dönem düzenlenmiştir.

Bitkisel Ürünler konusunda:

- 446 adet Ziraat Mühendisi,
- 74 adet Ziraat Teknikeri,
- 18 adet Ziraat Teknisyeni

olmak üzere toplam **538 adet**,

Hayvan Hayat Sigortası kapsamında:

- 482 adet Veteriner Hekim,
- 25 adet Zooteknist Ziraat Mühendisi,

olmak üzere toplam **507 adet**,

Su Ürünleri Sigortası kapsamında ise:

- 6 adet Veteriner Hekim,
- 2 adet Zooteknist Ziraat Mühendisi,
- 6 adet Su Ürünleri Ziraat Mühendisi

olmak üzere toplam **14 adet**,

Genel toplamda **1.059** kursiyere eksperlik eğitimi verilmiştir.

VI. TARIM SİGORTALARI TANITIM ÇALIŞMALARI

Tanıtım ve yaygınlaştırma amaçlı sigortacılık faaliyetleri olarak şimdye kadar:

- 21 Temmuz 2006 tarihinde başlayan tanıtım kampanyaları; Tekirdağ, Balıkesir, Manisa, Antalya, Konya, Adana, Kayseri, Malatya, Samsun, Sakarya, Diyarbakır, Van, Erzurum ve Trabzon illeri merkezli komşu illerin de katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Ülkemizin muhtelif il ve ilçelerinde geniş katılımlı olarak, 64 il, 171 ilçe/Belde/Köy de 203 adet lokal tanıtım toplantısı yapılmıştır.

- Ülkemizin muhtelif illerinde düzenlenen 36 adet tarım fuarına katılım sağlanmış, ilave olarak bu fuarların bir kısmında panel ve konferanslarla ziyaretçilere bilgi verilmiştir.

- Ulusal TV ve radyo kanallarında 154 kez canlı yayın ve programlara katılım sağlanmıştır.

- Binlerce broşür, afiş ve tanıtım kitapçığı, başta Tarım İl ve İlçe Müdürlükleri ile Ziraat Odaları ve Sigorta şirketlerince dağıtılmıştır.

- TARSİM'in 7 farklı reklam spotu 2007 yılının Mart ayından itibaren toplam 52 il, 68 yerel televizyonda, 5.770.546 saniye olarak yayınlanmıştır.

- Ülkemizin tirajı yüksek ulusal gazetelerinde ve yerel gazetelerinde 594 kez haber olarak yer alınması sağlanmıştır.

VII. TARIM SİGORTALARINDA HEDEFLER

Tarım Sigortalarının hedefi, aynı zamanda havuzun kurulma nedeni olarak; daha önce sigorta edilemeyen sel, kuraklık ve don gibi geniş alanlarda ve büyük hasarlara neden olan ve doğal felaket (katastrofik risk) özelliği taşıyan risklerin sigortalanmasını sağlayarak, hem riskleri yönetilebilir kılmak hem de devletin bu risklerin neden olduğu zararları karşılamadaki yükünü azaltmaktır.

Uygulamanın sürdürülebilir ve sağlıklı bir şekilde büyümesi ilkesinden sapmamak şartıyla; ürün, risk ve bölge bazında kapsamın genişletilmesidir.

Gelişmiş ülkelerde uygulanan, bitkisel ve hayvansal üretimdeki tüm risklere verilen teminatların kademeli olarak Ülkemiz tarım sigortaları modelinde de uygulanmasıdır.

Kısa vade de sel ve orta uzun vade de kuraklık gibi rizikoların kapsama alınması hedeflenmekte olup, bunun gerçekleşmesi için TARSİM tarafından geniş kapsamlı bir veri toplama ve değerlendirme çalışması yapılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde uygulanan tarım sigortalarında, üreticilerin üretim aşamasındaki karşılaşılabilecekleri tüm risklere karşı sigorta sistemi olan MPCİ (Multiple Peril Crop Insurance) sisteminin ülkemizde uygulanabilir düzeye getirilmesi en önemli hedefimizdir.

Bununla birlikte hedeflerimiz;

- Çiftçi gelirinde istikrarın sağlanması
- Tarımsal üretimde istikrarın sağlanması
- Kente göçün önlenmesi
- Modern tarım tekniklerinin uygulanması ve verim artırıcı yatırımlara teşvik
- Bütçe disiplinine katkı sağlamaktır.

Tarım ve Köyşleri Bakanımızın da ifade ettiği gibi hedefimiz “2013 yılında her beş çiftçiden birini sigorta kapsamına almaktır.”

VIII. SONUÇ

Tarım sigortası sisteminin ülkemizde yeni uygulamaya başlamış olması nedeniyle, kapsama alınacak risklerin belirlenmesinde, kalıcı ve sağlıklı bir sistem olması yanında, sistemin sürdürülebilirliği, eldeki mevcut veriler, bütçe imkanları, dünyadaki benzer uygulamalar ve uluslararası reasürans anlaşmaları v.s. gibi nedenler dikkate alınmaktadır.

Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulunca; sel ve kuraklık gibi kapsama alınamayan katastrofik, büyük risklerin, sürdürülebilir sigorta tekniği açısından ve eldeki mevcut veriler çerçevesinde kısa vadede selin kapsama alınabilmesi için sel riskinin uluslararası reasüransını bulma yönünde çalışmalar devam etmektedir.

Tarım Sigortası sisteminin kalıcı ve sürdürülebilir bir sistem olabilmesi için; kontrollü ve dikkatli bir şekilde, sağlıklı bir gelişme trendi izlemesi son derece önemlidir. Bu amaçla, uygulamalardan elde edilecek deneyimler sonucunda, belirli analizlerin ve hesaplamaların da yapılarak, gerekli sigorta bilgileri ve verilerine ulaşıldıktan sonra, teminat verilen risklerin adedi ve kapsamı genişletilerek, çiftçilerimizin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek sürdürülebilir ve kalıcı bir tarım sigortası sisteminin altyapısının tesis edilmesi başarı için gereklidir.

Uzun soluklu olarak, bundan tarafların yararlanabilmesi ve sürdürülebilir bir tarım sigortası yapılabilmesi için işlerin doğru ve sağlıklı yürütülmesi gerekmektedir. Yapılacak yanlışlıklarla sistemin kısa sürede çökmesi söz konusu olabilir. O nedenle tarafların sistemi koruma açısından ortak hareket etmesi önemlidir. Sistem uzun süreli olarak korunur ve yaşatılabilirse; paydaşlar, o oranda sistemden yararlanması mümkün olabilecektir.

Tarım Sigortaları Kanununun yürürlüğe girmesi ile kanunun çağdaşlığı, kamu- özel sektör işbirliği, dinamizm ve esneklik ile belirgin bir başarı yakalanmıştır.

Sistemin, “Sürdürülebilir ve sağlıklı bir şekilde büyümesi” ilkesinden sapmamak şartıyla önümüzdeki yıllarda ürün, risk ve bölge bazında kapsamın genişletilmesi yönünde çalışılmalıdır.